

Włoddek, Małgorzata

Spotkanie z ludźmi Solidarności w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Pruszkowie

Przegląd Pruszkowski nr 2, 12-21

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Opowiem Ci o wolnej Polsce”

Spotkanie z ludźmi SOLIDARNOŚCI
w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
w Pruszkowie

Celem Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego było przybliżenie młodym ludziom wydarzeń związanych z najnowszą historią Polski oraz pokazanie w jaki sposób na przestrzeni lat kształtowało się społeczeństwo obywatelskie. Źródłem wiedzy o przeszłości miały być losy ludzi związanych z działaniami na rzecz wolnej Polski. W toku prac okazało się, że nasi świadkowie historii, Ci, którzy poświęcili swój cenny czas na rozmowy z młodzieżą, to ludzie, którzy działali w strukturach Solidarności lat osiemdziesiątych. W realizację projektu zaangażowało się ponad 40 uczniów ZSTiO, którzy przeprowadzali wywiady, poznawali życie codzienne czasów PRL-u i walkę o wolną, suwerenną, demokratyczną Polskę na miarę możliwości tamtych czasów, czasów Solidarności i stanu wojennego.

Uczniowie spotkali się z panem **Mariuszem Piklikiewiczem** – był on przewodniczącym Komisji Zakładowej w Szkole Podstawowej nr 8 im. Władysława Broniewskiego w Pruszkowie, współinicjatorem i przewodniczącym KZ Pracowników Oświaty i Wychowania oraz przewodniczącym Oddziału NSZZ „Solidarność” w Pruszkowie – Regionu Mazowsze do grudnia 1981 roku. Opowiedział nam o:

- początkach tworzenia struktur „Solidarności” w Pruszkowie
- warunkach przekazywania informacji w latach osiemdziesiątych
- powielaniu materiałów informacyjnych: ulotek, prasy itp.
- wprowadzeniu stanu wojennego w grudniu 1981 r. i wynoszeniu materiałów z biura Oddziału Solidarności w Pruszkowie.

Wanda Schultz (Klinert) – wiceprzewodnicząca Oddziału Pruszków NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze w latach 1980-1981, niezwykle zaangażowana w działalność związku.

W czasie stanu wojennego działała w podziemiu m.in. zajmując się kolportażem prasy podziemnej oraz nadawaniem audycji radiowo - telewizyjnych Radia Solidarność. Inicjatorka spotkań u ks. Romana Indrzejczyka. Współtworzyła Terenowy Komitet Oporu zbierający i publikujący informacje o aktualnej sytuacji w terenie. Aktualnie jest dyrektorem biura wicemarszałka Senatu Zbigniewa Romaszewskiego. Opowiedziała nam o:

- swojej pracy w strukturach Solidarności w Pruszkowie
- okolicznościach poznania ks. Romana Indrzejczyka i jego zgody na podziemną działalność ludzi Solidarności w kościele w Tworkach
- demonstracjach w Warszawie i pałowaniu przez MO i ZOMO manifestujących
- Grzegorz Przemysku i jego matce, których znała osobiście i tragedii jaka dotknęła rodzinę (zabójstwo Grzesia przez SB za działalność opozycyjną jego matki)
- represjach, jakie ją osobiście dotknęły z powodu działalności opozycyjnej

Krzysztof Jaworski – przewodniczący Komisji Zakładowej od 1981 roku. Po 13 grudnia działacz konspiracyjnych struktur „S”: współorganizator i przewodniczący Terenowej KZ w fabryce „Mechanicy”, organizator grupy współpracującej z warszawskim MRK „S”; drukarz niezależnej gazety „Wytrwali – Gazeta Pruszkowska”, kolporter wydawnictw podziemnych, uczestnik akcji ulotkowych, współpracownik Prymasowskiego Komitetu Pomocy przy kościele św. Marcina w Warszawie. W sierpniu 1985 został aresztowany i osadzony w Centralnym Areszcie Śledczym w Warszawie. W styczniu 1986 skazany przez Sąd Rejonowy w Pruszkowie na jeden rok więzienia, został zwolniony w kwietniu 1986. Od 1988

był współpracownikiem Komisji Interwencji i Praworządności „S”. W latach 1989-95 pełnił funkcję przewodniczącego Oddziału Pruszków przy Zarządzie Regionu Mazowsze, a w latach 1990-2002 został wybrany delegatem na walne zgromadzenie Regionu Mazowsze oraz na krajowe zjazdy „S”. W latach 1994-98 był wiceprzewodniczącym Zarządu Regionu, a w 1998 został członkiem Prezydium ZR. W latach 1998-2002 sprawował funkcję przewodniczącego Rady Miejskiej w Pruszkowie.

Opowiedział nam o:

- początkach Solidarności w Zakładach Pracy „Mechanicy”
- działalności opozycyjnej w czasie stanu wojennego
- internowaniu, przesłuchiowaniu i pobycie w więzieniu na Rakowieckiej

Adam Pawełczyński – W 1980 pełnił funkcję sekretarza Oddziału NSZZ „Solidarność” w Pruszkowie – Region Mazowsze. Aktywnie działał w strukturach związku co doprowadziło do zainteresowania się jego osobą przez Służby Bezpieczeństwa. Dnia 31 stycznia 1987 roku wyjechał do Szwecji, gdzie czynnie włączył się w działalność polonijną jako dziennikarz, działacz Kongresu Polaków w Szwecji, współpracownik warszawskiego tygodnika „Głos”, członek Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej, wydawca i redaktor „Gońca Katolickiego” – dwumiesięcznika Związku Polskich Katolików w Göteborgu. Jest członkiem Stowarzyszenia Polskich Autorów, Dziennikarzy i Tłumaczy w Europie APAJTE. Uzyskał status pokrzywdzonego przez komunistyczną władzę ludową, potwierdzony zaświadczeniem wydanym przez IPN przez Komisję Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu.

Ks. Roman Indrzejczyk – Święcenia kapłańskie otrzymał w 1956 r. Do parafii w Tworkach przybył w 1964 r. W latach represji ze strony komunistycznych władz ksiądz Roman skupił

wokół siebie środowisko pruszkowskiej „Solidarności”, współpracował z jej działaczami kolportując pisma podziemne takie jak: „TM”, „Wola”, „TW”, „PWA” oraz książki wielu wydawnictw podziemnych i emigracyjnych. Współpracował także przy wydawaniu i kolportażu pisma „Sektor”. Pomagał w kontaktach z działaczami opozycji, którzy byli internowani na terenie szpitala. W kościele regularnie odprawiane były „Msze za Ojczyznę”. Jego działalność była kontrolowana przez władze bezpieczeństwa, niejednokrotnie był przesłuchiwany i upominany. Od grudnia 1982r. prowadził spotkania kolędowe i wieczory poetyckie. Był inicjatorem spotkań organizowanych 13-ego każdego miesiąca, w czasie których odprawiane były nabożeństwa, a po nich wykłady bądź program artystyczny w wykonaniu aktorów scen warszawskich.

Opowiedział nam o:

- nauczaniu w szkole polskiej po II wojnie światowej w czasie gdy był jej uczniem
- działalności w parafii w Tworkach w trudnych czasach komunistycznych
- początkach związków z ludźmi Solidarności w Pruszkowie

Kazimierz Mazur – W 1982 r. (marzec-kwiecień) w jego domu mieściła się drukarnia podziemnych wydawnictw, prowadził też kolportaż pism i książek wśród członków „S” Ursusa. Od 1983 r. zajmował się organizowaniem i kolportażem miesięcznika „Baza”, publikacji wydawnictwa Baza i innych. W grudniu 1984 r. został aresztowany podczas przewożenia prasy i książek do Warszawy (100 000 zł grzywny). Po wyjściu na wolność prowadził kolportaż i współpracował z grupą zajmującą się nadawaniem audycji radiowych i telewizyjnych. W 1986 r. współpracował z Duszpasterstwem Ludzi Pracy. Aktualnie jest dyrektorem Zakładu Energetycznego Warszawa-Teren – Dystrybucja sp. z o.o.

Opowiedział nam o:

- początkach Solidarności w Pruszkowie
- kolportażu prasy w stanie wojennym
- często niebezpiecznych sytuacjach związanych z pozyskiwaniem i rozwożeniem różnych materiałów tzw. bibuły
- pobycie w więzieniu i warunkach, jakie zapewniano więźniom politycznym w latach osiemdziesiątych.

Jacek Gembał – W Szkole Podstawowej nr 11 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Zakładowej. Był jednym z inicjatorów utworzenia Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność Pracowników Oświaty. Od 1980 roku był wiceprzewodniczącym, a następnie przewodniczącym Komisji Oświaty i Edukacji w Pruszkowie, zajmującej się interwencją w sporach między nauczycielami, a dyrektorami. Przez wiele lat był trenerem koszykówki w Pruszkowie. Aktualnie jest sekretarzem Komisji Rewizyjnej, Przewodniczącym Komisji Edukacji Kultury i Sportu w Starostwie Powiatowym w Pruszkowie.

Opowiedział nam o:

- początkach Solidarności i tworzeniu komisji zakładowych w szkołach pruszkowskich
- życiu codziennym w czasach PRL-u
- życiu sportowców w PRL-u i wyjazdach zagranicznych do tzw. Krajów Demokracji Ludowej.

Piotr Czerniakowski – Nauczyciel historii w gimnazjum nr 4 im. Jana Pawła II, wcześniej w Szkole Podstawowej nr 12 im. Janusza Kusocińskiego w Pruszkowie. W latach siedemdziesiątych działał w strukturach KOR-u. Był świadkiem wydarzeń w Zakładach Ursus w 1976 r. co spowodowało jego działalność w Komitecie Obrony Robotnika, a następnie w Solidarności. Inicjator i przewodniczący Komisji Zakładowej „Solidarność” w Szkole Podstawowej nr

12 im. J. Kusocińskiego. Był wiceprzewodniczącym Wojewódzkiej Komisji NSZZ „Solidarność”, a następnie Krajowej Komisji NSZZ „Solidarność”.

Opowiedział nam o:

- pracy redakcyjnej i kolportażu publikacji drugiego obiegu
- strajku w szkole w Pruszkowie w latach osiemdziesiątych
- pracy w komisji historyków, której celem było przekazanie prawdziwej historii Polski i tworzenie nowych programów.

Jerzy Sierak – W 1989 r zakładał związek zawodowy NSZZ „Solidarność” w Zakładzie Pollena w Helenówku, gdzie pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Zakładowej. Był wiceprzewodniczącym Oddziału Pruszków przy Regionie Mazowsze w 1989r. Rok później zaczyna współpracować z samorządami pełniąc funkcję przewodniczącego Miejskiej Komisji Wyborczej. W roku 1992 zostaje wybrany przez Radę Miasta Prezydentem Pruszkowa i pełni tę funkcję do 1995. W latach 1998–2002 jest zastępcą Wójta Gminy Michałowice. Od roku 2002 jest sekretarzem Powiatu Pruszkowskiego a w roku 2006 zostaje Przewodniczącym Rady Miasta Pruszkowa.

Opowiedział nam o:

- życiu codziennym w PRL-u
- transformacji ustrojowej przełomu lat 1989/1990
- warunkach organizowania wyjazdów rodzinnych na wczasy
- swojej pracy samorządowej.

Andrzej Kurc – Dzieciństwo jego przypadło na okres wojny. Najbardziej w jego pamięci utkwiły wydarzenia z lat 1943–44, a zwłaszcza Powstanie Warszawskie w Pruszkowskiej Elektrociepłowni i tragiczna śmierć ojca Konrada Kurca. Ojciec jego, podporucznik, przyjął pseudonim „Joland” spleciony z imion swoich dzie-

ci Jolanty i Andrzeja – był dowódcą jednej z drużyn bojowych, a po ewakuacji rannego dowódcy plutonu dowodził całą akcją. Podczas akcji zostało rannych dwóch Niemców; byli oni opatrzeni przez polskie sanitariuszki. Jeden z tych Niemców rozpoznał ojca Andrzeja Kurca, który po bestialskim przesłuchaniu, został rozstrzelany. Ciało jego ojca zostało oddane przez Niemców i pochowane na cmentarzu. W roku 1946 Rosjanie rozkopali groby na cmentarzu, by pochować w nich swoich żołnierzy. Wśród rozkopanych grobów był grób jego ojca.

Pod wpływem tego bolesnego wydarzenia przyrzekł sobie, że pamięć o Armii Krajowej i jego ojcu nie zaginie. Po maturze w L.O im. T. Żana w 1956 roku nawiązał kontakty z środowiskiem AK. Został członkiem nadzwyczajnym ŚZZAK, a w roku 1994 członkiem zwyczajnym. Od roku 2005 pełni funkcję sekretarza ŚZZAK oraz jest opiekunem miejsc pamięci.

Pracował w Fabryce Przyrządów Pomiarowych w Warszawie Włochy, znajdującej się na ulicy Waława Kłosa.

Opowiadał nam o:

- swoich doświadczeniach związanych z włączeniem się w szeregi Solidarności,
- represjach z tym związanymi,
- losach swoich przyjaciół z Solidarności,
- porównaniu obecnej sytuacji politycznej z czasami prężnej działalności Solidarności.

Mieczysław Poniatowski – adiunkt Instytutu Lotnictwa w Warszawie. W latach siedemdziesiątych współuczestnik niepodległościowej opozycji demokratycznej. Bezpośrednio po podpisaniu umów sierpniowych był inicjatorem i organizatorem Krajowej Sekcji „Solidarności” Zakładów i Instytucji Lotniczych w Polsce. W czasie stanu wojennego został doradcą Tajnej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Stoczni Gdańskiej. Obecnie przebywa na emeryturze i nadal działa na rzecz wolnej Polski.

Opowiedział nam o:

- powstawaniu Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność w Instytucie Lotnictwa w Warszawie i atmosferze jaka temu towarzyszyła
- swoich wyjazdach do Gdańska i kontaktach z Lechem Wałęsą
- zaangażowaniu na rzecz wyboru Lecha Wałęsy na przewodniczącego NSZZ Solidarność podczas I Krajowego Zjazdu Związku
- pobycie Wałęsy w Arłamowie w okresie internowania i „bitwie o jego zdrowie”
- działaniach związanych z określeniem struktury Solidarności po zniesieniu stanu wojennego.

Jadwiga Grużdź – Nauczycielka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Pruszkowie. Członek Solidarności w latach osiemdziesiątych w Instytucie Leśnictwa w Warszawie. Uczestniczyła m.in. w kolportażu prasy opozycyjnej oraz współorganizowała wolne wybory w 1989 r. w gminie Michałowice. Była członkiem Komisji Wyborczej w Nowej Wsi w 1989 r.

Opowiedziała nam o:

- latach szkolnych w czasach PRL-u
- spotkaniach z rodzinami akowskimi i wycieczkach po Warszawie szlakiem Powstania Warszawskiego w latach sześćdziesiątych
- miesięcznym pobycie u znajomych w Warszawie i instrukcji jaką dostała do wypełnienia podczas tego pobytu m.in. by nie zamykać drzwi balkonowych, bo w razie najścia nie będą ich wyłamywać (znajomy był w kręgu zainteresowań SB)
- noszeniu oporników i rączki jako znak oporu wobec ówczesnego systemu
- atmosferze wokół wyborów 1989 roku

Jolanta Górka – Nauczycielka w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Pruszkowie. W latach osiemdziesiątych w jej mieszkaniu był punkt kolportażu prasy podziemnej. Współ-

pracowała z Kazimierzem Mazurem – szefem kolportażu w Pruszkowie i okolicy. Była jedną ze współzałożycielek związku zawodowego „Solidarność” w Technikum Mechanicznym w Pruszkowie, gdzie pełniła funkcję przewodniczącej do 1992 r.

Opowiedziała nam o:

- swoim dzieciństwie i młodości w czasach PRL-u
- swojej pracy w zakładach Ursus w Warszawie w 1980 roku i spotkaniach członków Solidarności na terenie zakładu oraz atmosferze wtedy panującej
- sytuacji w oświacie w latach osiemdziesiątych i początkach tworzenia Komisji Zakładowej w Technikum Mechanicznym w Pruszkowie, gdzie pełniła funkcję przewodniczącej związku

Zbigniew Bujak – Współzałożyciel NSZZ Solidarność w Ursusie. W latach 1980–81 członek Krajowej Komisji Porozumiewawczej, następnie członek Prezydium Komisji Krajowej. Uniknął internowania w czasie stanu wojennego, w latach 1981–86 działał w podziemiu. Od 1986 przez rok był w Tymczasowej Radzie, a następnie do 1989 w Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność”. Przewodniczył Regionalnej Komisji Wykonawczej Regionu Mazowsze NSZZ „Solidarność”, zasiadał w Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej. Był najdłużej ukrywającym się członkiem tej organizacji. Został aresztowany w maju 1986, na mocy amnestii został zwolniony we wrześniu tego samego roku. W latach 1986-1987 wchodził w skład tymczasowej rady związku, a następnie przez kolejne dwa lata w skład Krajowej Komisji Wykonawczej. W 1989 uczestniczył w obradach plenarnych Okrągłego Stołu, nie wystartował w wyborach do Sejmu kontraktowego. Był jednym z trzech „ojców założycieli” Agory S.A., wydawcy „Gazety Wyborczej” (obok Andrzeja Wajdy i Aleksandra Paszyńskiego).

Opowiedział nam o:

- swojej działalności opozycyjnej
- kontaktach z Lechem Wałęsą i innymi działaczami „S”

- ukrywaniu się przed Służbą Bezpieczeństwa
- pracy w strukturach regionalnych i krajowych zarówno w Związku NSZZ Solidarność jak i później w rządowych.

21 maja 2008 r. uczniowie: **Ania Sobiecka, Kasia Jezierska, Michał Podwysocki i Arek Marszałek** zaprezentowali dokonania uczniów podczas Regionalnej Prezentacji Projektów w Warszawie.

Efektom podsumowującym pracę uczniów stało się spotkanie w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Pruszkowie w dniu 29 maja 2008 r. Dyrekcja, Rada Pedagogiczna oraz uczniowie zaprosili na to spotkanie przedstawiciele władz samorządowych gminnych i powiatowych, a także ludzi związanych z działalnością „S”. Kuratorium Oświaty w Warszawie reprezentowała pani Elżbieta Orzeł-Orlewicz, a NSZZ „Solidarność” w Pruszkowie pani Krystyna Floryn – przewodnicząca sekcji Oświaty i Wychowania oraz Maria Sieńczak- wiceprzewodnicząca NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania. Gośćmi honorowymi byli nasi świadkowie historii oraz **mecenas Wojciech Mieroszewicz, Helena Kepal i Tadeusz Tarasiński** – znani z działalności „Solidarności”.

Podczas spotkania z członkami Solidarności młodzież przedstawiła obecnym swoich świadków historii oraz zaprezentowała krótki program artystyczny. Prelekcję historyczną wygłosił dr Tadeusz Ruzikowski- przedstawiciel IPN. Dziękując za przybycie wszystkim gościom wręczono pamiątkowe zdjęcie plakatu obrazującego korzenie Solidarności. Uczeń klasy II LB – Artem Pienkin został zwycięzcą w konkursie „Solidarność w oczach uczniów”.

Spotkania ze świadkami historii przemawiają bardziej do młodzieży niż podręcznik. Uczniowie stwierdzają, że jest to najlepsza w dzisiejszych czasach lekcja historii.

Na koniec odnosząc się do działań wszystkich pokoleń na rzecz wolnej Polski pragnę zacytować słowa Jana Pawła II „**Wolność stale trzeba zdobywać, nie można jej tylko posiadać. Przychodzi jako dar, utrzymuje się poprzez zmaganie**”.